

บทความวิจัย

การประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคามโดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model

อุมารณ ก้วสิทธิ์* ถิรนนท์ ทิพย์ชาติ** อาริยา สอนบุญ*** เลอลักษณ์ แทนเกษม* จตุพร จำรองเพ็ง*
พรทิพย์ เวียงสมุทร**** อภิสิทธิ์ จันทรเกตุ****

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยเชิงพรรณนาแบบผสานวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นิสิตพยาบาล อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ ผู้บริหาร คิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย: พบว่าคุณภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับ “ดีมาก” ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.46$, $SD = .41$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.35$, $SD = .42$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.63$, $SD = .45$) และ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.53$, $SD = .39$) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $SD = .59$) สะท้อนว่าหลักสูตรฯ มีความเหมาะสม มีประสิทธิผลสูง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

สรุป: หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร กระบวนการเรียนรู้ และผลลัพธ์ทางวิชาชีพ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์และนิสิตด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายบริการสุขภาพ และการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามกรอบ CIPP อย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาพยาบาลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพในอนาคต

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร/ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต/ CIPP Model/ คุณภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล

* ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: Umaporn.k@msu.ac.th

** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**** นักวิชาการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

An Evaluation of the Quality and Effectiveness of the Bachelor of Nursing Science Program (Revised Curriculum 2019) at the Faculty of Nursing, Mahasarakham University Based on the CIPP Model

Umaporn Kuasit* Thiranun Tipchart** Ariya Sornboon*** Lerluk Tankasem**
Jatuporn Pengchai*** Pornthip Weansmut**** Apisit Chanket****

Abstract

Objective: To evaluate the quality and effectiveness of the Bachelor of Nursing Science Program (Revised Curriculum 2019) at the Faculty of Nursing, Mahasarakham University using the CIPP Model framework, which includes four components: Context, Input, Process, and Product.

Research Design: A descriptive mixed-methods research design was applied.

Methods: Participants included nursing students, faculty members, administrators, alumni, and employers. Research instruments comprised a questionnaire and a semi-structured interview guide. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics—mean and standard deviation while qualitative data were analyzed using content analysis.

Results: The overall quality of the program was rated as “very good” across all dimensions, with mean scores of 4.46 (SD = 0.41) for context, 4.35 (SD = 0.42) for input, 4.63 (SD = 0.45) for process, and 4.53 (SD = 0.39) for product. Stakeholder satisfaction was at a high level 4.13 (SD = 0.59), reflecting the program’s relevance, effectiveness, and responsiveness to the needs of graduates and employers.

Conclusion: The program demonstrated strong readiness in faculty competency, teaching-learning processes, and graduate outcomes. Policy recommendations include developing digital and innovation competencies among faculty and students, strengthening collaboration with healthcare service networks, and applying continuous CIPP-based curriculum evaluation to enhance nursing education quality in line with international standards and the evolving healthcare system.

Keywords: Curriculum Evaluation/ Bachelor of Nursing Science Program/ CIPP Model/ Curriculum Quality and Effectiveness Nursing Education

* Corresponding author, Assistant professor, The Faculty of Nursing, Mahasarakham University
E-mail: Corresponding e-mail: Umaporn.k@msu.ac.th

** Instructor, the Faculty of Nursing, Mahasarakham University

*** Assistant professor, The Faculty of Nursing, Mahasarakham University

**** Academic staff, The Faculty of Nursing, Mahasarakham University

บทนำ

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและระบบสุขภาพการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญในการรับรองคุณภาพการศึกษาและความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และข้อกำหนดของสภาการพยาบาล¹ การประเมินในครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ซึ่งเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตรในทุกมิติ² หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2563 ได้กำหนดว่าหลักสูตรจะต้องมีปรัชญาและวัตถุประสงค์โดยมุ่งให้การผลิตบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สถาบันการผลิตพยาบาลจะต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดและมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี³

คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อมุ่งผลิตพยาบาลวิชาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านสุขภาพของประชาชนทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพทุกระดับของสถานบริการทางสุขภาพและตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีของประเทศและสังคมโลก¹ ซึ่งสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชนทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัวกลุ่มบุคคลและชุมชน หลักสูตรพยาบาลศาสตร

บัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีทางวิชาชีพ (Professional Degree) ภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2558 และมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 มีจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 133 หน่วยกิต แบ่งเป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนด โดยคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษากำหนดให้เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ หรือเทียบเท่า มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และมีบุคลิกภาพเหมาะสมต่อการประกอบวิชาชีพพยาบาล การจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาไทยเป็นหลักและเน้นการเรียนรู้เชิงบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสอดคล้องกับกรอบ Outcome-Based Education (OBE) ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะดังนี้ 1) มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ในการปฏิบัติการพยาบาล 2) ให้การพยาบาลอย่างมีจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้รับบริการทั้งบุคคล ครอบครัวกลุ่มคน และชุมชน 3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) ทำงานเป็นทีมทั้งในบทบาทผู้นำ และสมาชิกทีมอย่างมีความรับผิดชอบทั้งต่อหน้าที่ ต่อตนเอง องค์กร และสังคม 5) มีความเอื้ออาทร เคารพต่อสิทธิและความแตกต่างของผู้อื่น คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย 6) วิเคราะห์แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบสร้างสรรค์อย่างมีเหตุผลบนหลักฐานเชิงประจักษ์ 7) มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ และสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 8) สามารถใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลและทางสุขภาพ 9) สามารถใช้การวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์และสถิติอย่างเหมาะสม 10) แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ตระหนักในคุณค่าวิชาชีพและสิทธิของตนเอง 11) มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เน้นความรู้ สมรรถนะ และทักษะด้านวิชาชีพตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล มีสมรรถนะและทักษะด้านการปฏิบัติการพยาบาล โดยผ่านการฝึกปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการพยาบาล ห้องปฏิบัติการพยาบาลเสมือนจริง และฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงทั้งสถานบริการทางสุขภาพของภาครัฐและภาคเอกชนทุกระดับบริการ⁴ เป็นไปตามมาตรฐานของการศึกษาพยาบาลศาสตร์ของสถาบัน

การประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP Model (Context, Input, Process, Product) เป็นแนวทางที่สำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากช่วยให้เห็นทั้งบริบทของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ครอบคลุมคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา โครงสร้างหลักสูตร 133 หน่วยกิต และหมวดวิชาที่ประกอบด้วยหมวดศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งทั้งหมดสะท้อนถึงความพร้อมของทรัพยากรในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นการใช้กรอบ CIPP Model มาเป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมต่อการประเมินหลักสูตรการศึกษาที่มีองค์ประกอบหลายมิติ เช่น หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งมีทั้งด้านวิชาการ การฝึกปฏิบัติ และผลลัพธ์เชิงวิชาชีพ เพราะสามารถสะท้อนให้เห็น “จุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการพัฒนา” ของหลักสูตรได้อย่างรอบด้าน นอกจากนี้จากสถานการณ์ปัญหาของสุขภาพที่ซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรในประเทศ

มีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันการศึกษาด้านการพยาบาลจึงมีแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรในยุคใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่มีความสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ดังนั้นความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบ Outcome-Based Education (OBE) ซึ่งมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่วัดได้จริง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้นการใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ในการประเมินหลักสูตร จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามที่ประกาศของการประเมินหลักสูตรถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสุขภาพในปัจจุบันมีแนวโน้มเน้นการดูแลผู้ป่วยกลุ่มเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และผู้ป่วยเด็ก รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านสุขภาพ ส่งผลให้บทบาทของพยาบาลต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการทบทวนและประเมินหลักสูตร ตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาลได้กำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดสอนว่าจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี⁵ โดยใช้วิธีการประเมินสถาบันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้สอนเพื่อวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยและการบริหารหลักสูตร การมีข้อมูลผลการประเมินหลักสูตรจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการบริหารหลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพและวัดระดับของคุณภาพหลักสูตรว่าบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) โดยนำกรอบแนวคิดของ CIPP

model² มาเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตร เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้นิตติ ศิษย์เก่า ผู้เรียน และอาจารย์ผู้สอนทั้งในและนอกสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรตามเกณฑ์ของหลักสูตรและผลจากการวิจัย ในครั้งนี้จะสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่ดีและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิด CIPP Model (Context, Input, Process, Product) ของ Stufflebeam (2007)² ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการประเมินเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยพื้นฐาน ทรัพยากร กระบวนการดำเนินการ และผลลัพธ์ของหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบริบท (Context Evaluation)

การประเมินด้านบริบทมุ่งศึกษาความสอดคล้องของปรัชญา วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร กับความต้องการของสังคมและมาตรฐานวิชาชีพพยาบาล รวมถึงการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสุขภาพ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และการพัฒนาเทคโนโลยีด้านสุขภาพ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ประเมินความพร้อมของทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา (สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทย์-คณิต สุขภาพดี มีบุคลิกเหมาะสมกับวิชาชีพ) โครงสร้างหลักสูตร จำนวน 133 หน่วยกิต แบ่งเป็น หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 97 หน่วยกิต (แกนและเฉพาะ

ทางพยาบาล) หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต คุณสมบัติของคณาจารย์ (คุณวุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ เช่น ห้องปฏิบัติการทางพยาบาล ห้องจำลองสถานการณ์ (Simulation Lab) และห้องศึกษาด้วยตนเอง

3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

เน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง Outcome-Based Education (OBE) ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้บรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของหลักสูตร โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning, Problem-Based Learning, และการเรียนรู้ร่วมกับสหวิชาชีพ (Interprofessional Education) รวมถึงการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและมีระบบติดตามคุณภาพการเรียนการสอน

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

ประเมินคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะทางปัญญา ความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้ใช้นิตติและผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

ผลการประเมินตามกรอบแนวคิดนี้จะให้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงของหลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในอนาคตให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและผู้ใช้นิตติได้อย่างแท้จริง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed

Methods Research) โดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง นิสิต ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 รวม 120 คน บุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ ผู้บริหารในคณะ 6 คน ได้แก่ คณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ รองคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพ อาจารย์ผู้สอนในคณะ 6 คน ได้แก่ ตัวแทนจากสาขาวิชาละ 1 คน บุคลากรสายสนับสนุนฝ่ายวิชาการ 2 คน รวม 10 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 คน (เก็บข้อมูลช่วงเดือน มิ.ย. 2566) ผู้ใช้บัณฑิตจากองค์กรภายนอกที่มีศิษย์เก่าสำเร็จการศึกษา จำนวน 10 คน จากแหล่งฝึกหลักของหลักสูตร ในแต่ละสาขาวิชา 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามการประเมินหลักสูตรที่มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's $\alpha = 0.94$ และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินหลักสูตรที่ครอบคลุม 4 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 ด้านบริบทของหลักสูตร ประกอบด้วย ประเมินบริบทของหลักสูตรฯ ได้แก่ ความคิดเห็น

ต่อปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาของรายวิชา

2.2 ด้านปัจจัยการนำเข้าของหลักสูตร ประกอบด้วย การแสดงความคิดเห็นต่อ ประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ได้แก่ นิสิต อาจารย์ ผู้บริหาร สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ คุณลักษณะของอาจารย์และนิสิต และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิต

2.3 กระบวนการของหลักสูตร ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การวัดและการประเมินผล การประเมินสมรรถนะของนิสิตในแต่ละชั้นปีตามเกณฑ์ของหลักสูตร การดำเนินการของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมนิสิต กระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร การวัดและการประเมินผลของหลักสูตร

2.4 ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร ประกอบด้วย ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตทั้ง 6 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) และการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรภายใน (IQA)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ในการวิเคราะห์บริบทของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิต อาจารย์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (รหัสโครงการ MSU-027/2566) จากนั้นเสนอขออนุญาตเก็บข้อมูลต่อคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างโดยสมัครใจ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บจากนิสิตและอาจารย์ประจำหลักสูตร โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC > 0.8) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha เท่ากับ 0.94 ข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บจากผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรสายวิชาการ นิสิต ศิษย์เก่า และผู้ใช้นิติต โดยใช้ในการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง ข้อมูลทั้งหมดถูกเก็บอย่างเป็นระบบ ภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัย โดยรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรเท่านั้น

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วม

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่ MSU-027/2566 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาหัวข้อ “การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” โดยขอความร่วมมือให้บุตรหลานของท่านตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุด ใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที ผู้เข้าร่วมสามารถปฏิเสธการตอบบางข้อหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่เสียสิทธิ์ใด ๆ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ รายงานเฉพาะผลรวมในภาพรวมเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการวิจัย ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลของท่านจะไม่ถูกเปิดเผยในลักษณะระบุตัวบุคคล และผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้ดียิ่งขึ้น หากมีข้อสงสัยสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากองค์ประกอบการประเมินตามกรอบ

แนวคิดของ CIPP model 4 องค์ประกอบ โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ด้านบริบทของหลักสูตร

การประเมินบริบทของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) พิจารณาจากความคิดเห็นต่อปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของรายวิชา พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดของสภาการพยาบาล ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์ต้องมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีจิตสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์และจรรยาบรรณวิชาชีพ ผลการประเมินด้านบริบทมีค่าเฉลี่ย 4.46 (ระดับดีมาก) สะท้อนว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับสถานการณ์สุขภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมด้านการดูแลประชากรสูงอายุ การพยาบาลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และการจัดการสุขภาพในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ สถาบันมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เข้มแข็ง มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานของหลักสูตรเป็นประจำทุกปี และปรับปรุงหลักสูตรอย่างน้อยทุก 5 ปี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสุขภาพ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวมีความยืดหยุ่นและทันสมัย สามารถผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของประเทศ บูรณาการงานวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะเชิงวิเคราะห์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของหลักสูตรในอนาคต ควรปรับโครงสร้างรายวิชาให้ครอบคลุมการพยาบาลผู้สูงอายุในชุมชน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทางสุขภาพ และการพัฒนา Soft Skills เช่น การสื่อสาร

ระหว่างวิชาชีพและการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพในระบบสุขภาพยุคใหม่

ด้านปัจจัยการนำเข้าของหลักสูตร

การวิเคราะห์ทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมทั้งด้านบุคลากร นิสิต และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ พบว่า มหาวิทยาลัยและคณะพยาบาลศาสตร์มีการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประเมินสมรรถนะนิสิตตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง คณาจารย์ มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา ได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีตำแหน่งทางวิชาการ ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อและทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน นิสิตพยาบาลได้รับการสนับสนุนทั้งด้านสุขภาพจิตและสุขภาพกาย เช่น การประเมินสุขภาพจิตประจำเทอม การจัดหาหอพักใกล้แหล่งฝึกปฏิบัติ และมีช่องทางสื่อสารกับอาจารย์ที่ปรึกษาผ่านกลุ่มไลน์หรือระบบให้คำปรึกษาเป็นระยะสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีความเพียงพอและทันสมัย ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการติดตั้งคอมพิวเตอร์ โสตทัศนูปกรณ์ และระบบจอห้องออนไลน์ มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านเทคนิคตลอดเวลา คณะฯ มีห้องปฏิบัติการพยาบาลเสมือนจริง (Simulation Lab) ที่ครอบคลุมทุกวิชาการพยาบาล เช่น

หุ่นฝึกคลอด หุ่นตรวจปากมดลูก และห้องจำลองสถานการณ์ (Simulation Table) รวมถึงห้องศึกษาด้วยตนเอง ห้องคอมพิวเตอร์ และ Study Lounge เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก

จากการสำรวจความต้องการของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าศึกษาศึกษาต่อคณะพยาบาลศาสตร์ตามระบบ TCAS รอบที่ 1 Portfolio จำนวน 63 คน ร้อยละ 48.5 รองลงมา รอบที่ 2 โควตา จำนวน 41 คน ร้อยละ 31.5 และรอบที่ 3 Admissions จำนวน 22 คน ร้อยละ 16.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 1) และส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกเข้าศึกษา คือ มีความมั่นคงในอาชีพ จำนวน 103 คน ร้อยละ 79.2 รองลงมา เพื่อความภาคภูมิใจของตนเองที่ได้เรียนในคณะที่มีความมั่นคงทางอาชีพ จำนวน 76 คน ร้อยละ 58.5 และ เพื่อความภาคภูมิใจของบิดา มารดา จำนวน 53 คน ร้อยละ 40.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ด้านกระบวนการของหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านกระบวนการ ระดับดีมาก 4.63 (SD = .49) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน มีการกำกับและติดตามการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประเมินสมรรถนะนิสิตตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระบบ TCAS (n = 130)

ระบบ TCAS	จำนวน (n = 130)	ร้อยละ
รอบที่ 1 Portfolio	63	48.5
รอบที่ 2 โควตา	41	31.5
รอบที่ 3 Admissions	22	16.9
รอบที่ 4 Direct Admission	4	3.1
รวม	130	100

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลในการศึกษาต่อ (n = 130) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผลในการศึกษาต่อคณะพยาบาลศาสตร์	จำนวน (n = 130)	ร้อยละ
มีความมั่นคงในอาชีพ	103	79.2
เพื่อความภาคภูมิใจของตนเองที่ได้เรียนในคณะที่มีความมั่นคงทางอาชีพ	76	58.5
เพื่อความภาคภูมิใจของบิดา มารดา	53	40.8
เป็นความต้องการของสังคม	50	38.5
ต้องการเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ	46	35.4
มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่ ๆ	45	34.6
ต้องการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี	40	30.8

การบริหารหลักสูตร การวัดและการประเมินผล กระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร การดำเนินการของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมนิสิต ใช้วิธีการสอนที่ทันสมัย เช่น Problem-Based Learning และ Inter-professional Education เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 มีกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมตามอัตลักษณ์ของหลักสูตร เช่น การช่วยเหลือสังคมและชุมชน

ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร การวัดผลสำเร็จของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) พิจารณาจากสมรรถนะของบัณฑิตและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า บัณฑิตมีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ทักษะพิเศษทางวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารระหว่างวิชาชีพ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ตอบสนองต่อระบบสุขภาพยุคใหม่ ผลการประเมินคุณภาพ

ภายในระดับหลักสูตร (IQA) อยู่ในระดับ “ดีมาก” ทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าเฉลี่ยความสำเร็จตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 93.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ หลักสูตรได้รับความเห็นชอบจากสภาการพยาบาลเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2562 และสภามหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562 ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง ปี 2562) สรุปผลการศึกษผลการประเมินหลักสูตรที่ครอบคลุม 4 องค์ประกอบ ได้แก่

บริบทของหลักสูตร (Context Evaluation)

ความคิดเห็นต่อปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาของรายวิชาของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลและผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพ ได้กำหนดว่าหลักสูตรจะต้องมีปรัชญา และวัตถุประสงค์โดยมุ่งให้เกิดบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันการผลิตพยาบาลจะต้องมีระบบการประกันคุณภาพ

การศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดและมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยโดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษาในแต่ละหลักสูตรที่มีความสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี ให้มีความเหมาะสมในแต่ละบริบท⁶ หลักสูตรฯ พัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอก และความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน โดยผลิตบัณฑิตพยาบาลให้เพียงพอกับความต้องการของประเทศและมีสมรรถนะทางการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน บูรณาการการวิจัย บริการวิชาการที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เข้ากับการจัดการเรียนการสอน ภายใต้ปณิธานของคณะ ในการสร้างคน สร้างปัญญา สร้างศรัทธา และสร้างชุมชน โดยมุ่งให้การผลิตบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตพยาบาลที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ พร้อมให้บริการในสถานการณ์ที่หลากหลาย⁷

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร ครอบคลุมทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพยาบาลพื้นฐาน การพยาบาลผู้สูงอายุ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานพยาบาล เนื้อหามีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงในระบบสุขภาพ⁸ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศมรรถนะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาให้มีความรอบรู้ และการคิดวิเคราะห์⁹ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยสถาบันการผลิตพยาบาลจะต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร¹⁰ ที่กำหนดและมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยโดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี หลักสูตรนี้พัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอก และความต้องการด้านสุขภาพของ

ประชาชน¹¹ ผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร พยาบาล ศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มีค่าเฉลี่ยสูง ($\bar{X} = 4.46$) สะท้อนว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทของระบบสุขภาพไทยในยุคปัจจุบัน ที่เผชิญการเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และโรคเรื้อรัง^{12, 13} หลักสูตรมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพครบถ้วน ทั้งด้านทักษะการพยาบาล จริยธรรม และความสามารถในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัย การวิเคราะห์เชิงลึกพบว่า หลักสูตรยังสามารถเพิ่มการบูรณาการรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบางทางสุขภาพ รวมถึง สุขภาพจิตและสังคมในยุคดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางนโยบายสุขภาพแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษาพยาบาลสากล^{9, 14} การพัฒนาในมิตินี้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนระบบสุขภาพตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการสร้างสุขภาวะที่ยั่งยืน และลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพในประชากรกลุ่มเสี่ยง¹⁵

ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ผลการประเมินครอบคลุมองค์ประกอบด้าน นิสิต อาจารย์ ผู้บริหาร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมัธยมปลายให้ความสนใจศึกษาต่อในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามสูงถึงร้อยละ 44.6 โดยระบบรับสมัครที่นิยมมากที่สุดคือ รอบที่ 1 (Portfolio) ร้อยละ 48.5 สอดคล้องกับข้อมูลปีการศึกษา 2566 ที่มีผู้สมัครในรอบนี้ถึง 1,928 คน มากที่สุดในมหาวิทยาลัย แสดงถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในคุณภาพหลักสูตรเหตุผลหลักในการเลือกเรียนคือ ความมั่นคงในอาชีพ (ร้อยละ 79.2) และความภาคภูมิใจในวิชาชีพ (ร้อยละ 58.5) สอดคล้องกับพรทิพย์ อนันตกุล และพวงผกา อินเี่ยม¹⁵ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา โดยปัจจัยด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสถาบันและการเงิน สะท้อนว่า “ชื่อเสียงและ

โครงสร้างหลักสูตร” เป็นแรงจูงใจหลัก ในด้านบุคลากร อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิครบตามเกณฑ์และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการสอน การวิจัย และเทคโนโลยีการศึกษา ควรเพิ่มสัดส่วนอาจารย์ที่มีประสบการณ์วิจัยเชิงนวัตกรรมและทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับสู่มาตรฐานสากล^{10, 16}

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ห้องปฏิบัติการพยาบาล ห้องจำลองสถานการณ์ (Simulation Room) และระบบ E-learning มีความพร้อมและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สอดคล้องกับ Zhao และคณะ¹⁷ ที่เห็นว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการประเมินสะท้อนว่าอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ของสภาการพยาบาล และมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการสอน^{7, 15} การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ควรเพิ่มอัตราส่วนอาจารย์ที่มีประสบการณ์วิจัยระดับนานาชาติ และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Baghcheghi และคณะ¹⁰ ระบุว่า “คุณภาพของคณาจารย์เป็นปัจจัยนำเข้าหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนิสิตพยาบาล” ในด้านโครงสร้างหลักสูตร มีจำนวนหน่วยกิตรวม 133 หน่วยกิต แบ่งเป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะ และวิชาเลือกเสรี ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2560¹² เกณฑ์การประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนควรเพิ่มความยืดหยุ่น เช่น การเรียนแบบ Micro-credit หรือ Online elective modules เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด Outcome-Based Education (OBE) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต^{16, 18}

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Process Evaluation)

การบริหารจัดการหลักสูตรมีระบบที่ดีเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีการวางแผนพัฒนาอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำในการศึกษาต่อและ

การพัฒนาสู่ตำแหน่งทางวิชาการอย่างเป็นระบบ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบแพลตฟอร์มที่ทางมหาวิทยาลัยจัดสรรให้ และคณะได้จัดหาเอง เช่น ZOOM หลักสูตรได้มีการจัดการเรียนร่วมระหว่างวิชาชีพ (Inter-professional Education, IPE) โดยจัดให้บูรณาการรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ในนิสิตชั้นปีที่ 3 ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับนิสิตต่าง ๆ คณะมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนหลักสูตรฯ สู่การเรียนรู้แบบดิจิทัล โดยมีรายวิชาที่ส่งเสริมให้นิสิตได้พัฒนาทักษะที่ครอบคลุม และสอดแทรกเนื้อหาให้มีความทันสมัย ได้แก่ โรคโควิด 19 และการใช้อย่างสมเหตุสมผล อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางวิชาการ และมีผลงานวิจัยทุกคน มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารแบบ Transformative Learning ในด้านการจัดการเรียนการสอนทำให้หลักสูตรสามารถวางแผนบริหารและพัฒนาอาจารย์ รวมทั้งจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีระบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การจัดทำมีปฏิบัติการทางการพยาบาลในรูปแบบการจำลองเหตุการณ์ และการใช้ระบบเสมือนจริงที่ทำให้สามารถจัดการเรียน การสอนได้อย่างต่อเนื่องทั้งในสถานการณ์จริงบนคลินิก ผลการประเมินด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$) แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ Active Learning, Problem-Based Learning (PBL) และการเรียนรู้ร่วมกับวิชาชีพอื่น (IPE) ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารระหว่างวิชาชีพ¹⁹ ยังพบข้อจำกัดด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน เช่น การใช้ Simulation-based learning และ virtual labs ที่ยังไม่ทั่วถึงในทุกรายวิชา การใช้กรอบ CIPP ในการประเมินการเรียนรู้แบบ blended learning สามารถเพิ่มคุณภาพการสอนและความพึงพอใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ¹⁷ ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า หลักสูตรควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแพลตฟอร์ม

ดิจิทัลให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชาพยาบาล เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ “Thailand Digital Health Transformation”

ผลลัพธ์ของหลักสูตร (Product Evaluation)

บัณฑิตจากหลักสูตรมีสมรรถนะครบทั้ง 6 ด้านตามกรอบ TQF ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสาร และทักษะเฉพาะทางวิชาชีพ โดยมีความพึงพอใจจากผู้ใช้บัณฑิตในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.13$) ผู้ใช้บัณฑิตเสนอให้พัฒนาทักษะ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษายาบาลในระดับอาเซียน^{20, 21} หลักสูตรได้รับการประเมินคุณภาพภายใน (IQA) ระดับ “ดีมาก” ทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 93.75 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสภาการพยาบาลเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรนี้เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2562 และสภามหาวิทยาลัยมหาสารคามรับรองเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562

จากการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรชี้ให้เห็นว่าสามารถนำไปพัฒนาส่งเสริมทักษะดิจิทัลและนวัตกรรมการสอน ควรจัดอบรมอาจารย์และนิสิตในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาพ เช่น Tele-nursing, AI-based simulation และ E-portfolio^{17, 21} สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยบริการสุขภาพและต่างประเทศ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง⁹ การบูรณาการ Outcome-Based Education (OBE) ให้การประเมินผลการเรียนรู้เน้น

สมรรถนะและผลลัพธ์ตามมาตรฐาน TQF มากกว่าการวัดเนื้อหา^{18, 22} ผลการวิเคราะห์โดยรวมชี้ว่า การใช้กรอบ CIPP Model เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรอย่างรอบด้าน สามารถสะท้อนจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง และทิศทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพไทยและโลกในอนาคต^{10, 13}

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิเคราะห์ความต้องการการการศึกษาต่อในสาขาพยาบาลศาสตร์ ควรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สนใจศึกษาต่อในสาขาพยาบาลศาสตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแนะแนวอาชีพและวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงแนวโน้มตลาดแรงงานด้านสุขภาพในอนาคต

2. การนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรควรนำผลการศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น ข้อคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล ความคิดเห็นต่อโครงสร้างรายวิชา หรือรายวิชาที่ต้องการให้ปรับปรุง มาวิเคราะห์และนำเสนออย่างเป็นระบบ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิต ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนงบประมาณเงินรายปี พ.ศ. 2566 ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

References

- Boonthong T. Regulations of the Nursing Council on the Approval of Professional Nursing and Midwifery Education Programs B.E. 2563 (2020). Nonthaburi: Nursing Council of Thailand; 2020. (In Thai).
- Stufflebeam DL, Shinkfield AJ. Evaluation theory, models, and application. San Francisco: Jossey-Bass; 2007.
- Office of the Education Council. National education standards 2018. Nonthaburi: 21 Century; 2019. (In Thai).
- Chesser-Smyth PA. The lived experiences of general student nurses on their first clinical placement: a phenomenological study. Nurse Educ Pract. 2005;5(6): 320-7. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2005.04.001>
- Kaewurai W. Curriculum development: from theory through practice. Pitsanuloke: Naresuan University; 2021. (In Thai).
- The Nursing Council of Thailand. Announcement of the Nursing Council: Core competencies of graduates in bachelor's, master's, and doctoral degree programs in nursing science, and of those completing advanced practice certificate programs or holding certification in specialized nursing and midwifery [Internet]. Nonthaburi: The Nursing Council of Thailand; 2023. Available from: <https://www.tnmc.or.th>
- Klommek J, Lortarakul C, Iamla-or P. Evaluation of the Bachelor of Nursing Science Curriculum (Revised 2019). Nurs Res J. 2021; 3(1): 44-58. (In Thai).
- Kooariyakul A, Chidnayee S, Wuttijurepan A, Udomleard M, Lortamma P, Sripalakich J. Evaluation of the Bachelor of Nursing Curriculum Revised 2012 at Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit. Boromarajonani Coll Nurs Uttaradit J. 2017; 9(10): 44-58. (In Thai).
- Poonchai S, Arayathanikul B, Meeparn A, Indharatana A, Untaja P, Prasittivejchakul A, et al. Evaluation of the Bachelor of Science in Nursing curriculum (Revised B.E. 2555) of the Royal Thai Army Nursing College. J R Thai Army Nurses. 2019; 20(2): 380-9. (In Thai).
- Baghcheghi N, Koohestani HR, Barati S, Khademi S, Babapiri A. Evaluation of the Nursing Education Department based on the CIPP model at Savah Medical Sciences University. Horizon Med Educ Dev. 2025;():-. <https://doi.org/10.22038/hmed.2025.87131.1510>.
- Thongpila S, Yoonisil W, Srisatidnarakul B. The scenario of the Bachelor Nursing curriculum for Nursing College in the Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health (B.E. 2022-2026). J Grad Res. 2024; 15(1): 149-68. (In Thai).
- Thai Nursing Council. Core competencies of graduates in nursing science programs (updated standards). Bangkok; 2023/2024. (In Thai).
- Lee SY. How to execute Context, Input, Process, and Product evaluation model in medical health education. J Educ Eval Health Prof. 2019; 16: 40. <https://doi.org/10.3352/jeehp.2019.16.40>

14. Office of the Higher Education Commission. Understanding competency-based curriculum for teachers and educational personnel (revised edition). Bangkok; 2019. (In Thai).
15. Anantakul P, Iniam P. Evaluation of the Bachelor of Nursing Curriculum Version 2019, Faculty of Nursing, Udonthani Rajabhat University. JNSU [Internet]. 2024 Jun 30 [cited 2025 Nov 11]; 25(48): 1-20. (In Thai).
16. Lkhagvaa K, Tsogbadrakh B, Gochoosuren G, Badamdorj O, Stark A. Effect of outcome-based education on clinical performance and pediatric care perception among third-year nursing students in Mongolia. PLoS One. 2024 Jun 11; 19(6): e0305298. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0305298>
17. Zhao Y, Li W, Jiang H, Siyiti M, Zhao M, You S, et al. Development of a blended teaching quality evaluation scale (BTQES) for undergraduate nursing based on the Context, Input, Process and Product (CIPP) evaluation model: a cross-sectional survey. Nurse Educ Pract. 2024; 77: 103976. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2024.103976>
18. Tan K, Chong MC, Subramaniam P, Wong LP. Effectiveness of outcome-based education on the competencies of nursing students: a systematic review. Nurse Educ Today. 2018; 64: 180-9. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.12.030>
19. Danyuthasilpe C, Apiratanawong S, Pilaikiat R, Aksornsri A. Perceived competency focusing on program learning outcomes, supporting factors, and obstacles related to competency development of nursing students in the Bachelor of Nursing Science curriculum. Nurs J CMU. 2024; 51(2). (In Thai).
20. Rungtiwa W, Kaewsrasri A. Evaluation of the Bachelor of Nursing Science Curriculum (Revised 2017) at Boromarajonani College of Nursing Buddhachinaraj using the CIPP model. J Nurs Health. 2023; 15(1). (In Thai).
21. Artsanthia J, Leeissarapong S, Tamwattananugul P. Future Nursing Education in the VUCA World Changing from the 2019 Coronavirus Pandemic Situation. APHEIT [Internet]. 15Oct.2022 [cited 24 Dec. 2025]; 4(2): e2760. Available from: <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/ajnh/article/view/2760> (In Thai)
22. Kim HS. Outcomes-based curriculum development and student evaluation in nursing education. J Korean Acad Nurs. 2012; 42(7): 917-27. <https://doi.org/10.4040/jkan.2012.42.7.917>